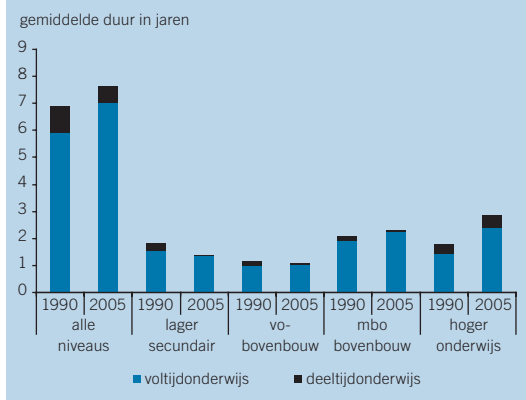

Langer op school

Jongeren zitten in het schooljaar 2005/2006 langer op school dan in 1990/1991. Per onderwijssoort zijn er echter verschillen. De onderwijsdeelname in het lager secundair onderwijs (vmbo, eerste drie jaren van havo en vwo, assistent-opleiding mbo) is gedaald dankzij een snellere doorstroom van leerlingen; er is minder vertraging en leerlingen verlaten dit onderwijs gemiddeld op iets jongere leeftijd. Deze verjonging treedt ook op in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Het deelnamepercentage van 15- en 16-jarigen is toegenomen, dat van 18- en 19-jarigen is gedaald. Anders ligt het in de bovenbouw van het mbo. Het deelnamepercentage is er voor alle leeftijden gestegen, maar vooral in de leeftijdsgroep van 19 tot 23 jaar. De reden voor de sterk toegenomen duur van de onderwijsloopbaan ligt bovenal in de groeiende populariteit van het hoger onderwijs. In de leeftijdsgroep van 17 tot 24 jaar is het gemiddelde deelnamepercentage van hbo en wo toegenomen van 15 procent in 1990/1991 tot 25 procent in 2005/2006. Vooral de belangstelling voor het hbo is toegenomen. In de beschouwde periode is het deelnamepercentage van 17- tot 24-jarigen aan het hbo gestegen van 9 naar 16 procent. In 1990/1991 was de gemiddelde verwachte verblijfsduur in het voltijdonderwijs voor een 15-jarige bijna zes jaar. In 2005/2006 is het ruim zeven jaar. Het betekent dat de huidige generatie jongeren gemiddeld op 22-jarige leeftijd van school komt. Als ook deelname van mensen op latere leeftijd aan het deeltijdonderwijs wordt meegerekend, komt de gemiddelde onderwijsverwachting voor een 15-jarige in 2005/2006 op bijna acht jaar. De gemiddelde verwachte verblijfsduur van een 15-jarige in het voltijd-mbo is van schooljaar 1990/1991 tot schooljaar 2005/2006 toegenomen van nog geen twee jaar naar ruim twee jaar. De toename

van de verwachte verblijfsduur in het hoger voltijdonderwijs was fors: van bijna anderhalf jaar tot bijna tweeënhalf jaar. De animo voor het deeltijdonderwijs nam in deze periode af, behalve in het hoger onderwijs. De gemiddelde verwachte verblijfsduur in deeltijdvormen van het hoger onderwijs nam toe tot bijna een half jaar.

Verwachte onderwijsduur, schooljaren 1990/'91 en 2005/'06 van een 15-jarige

Bron: CBS

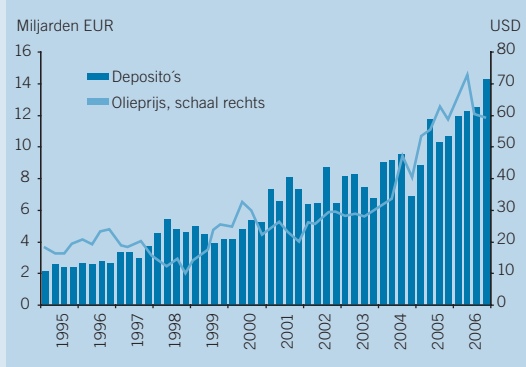
Monetaire Zaken

Deposito's van olie-exporterende landen toegenomen

De sterk gestegen olieprijs gedurende de afgelopen jaren heeft een herverdeling van inkomen veroorzaakt van olie-importerende naar olie-exporterende landen. Vorig jaar hebben olie-exporterende landen ongeveer 865 miljard dollar ontvangen voor de geëxporteerde olie (schatting van de U.S. Energy Information Administration). Deze oliedollars kunnen op vele manieren worden aangewend: voor het importeren van goederen en diensten, voor het investeren in binnen- en buitenland, of voor het aanschaffen van (buitenlandse) financiële activa zoals effecten of deposito's. Tijdens de sterke olieprijsstijgingen in de jaren zeventig van de vorige eeuw werden aanzienlijke hoeveelheden geaccumuleerde oliedollars door olie-exporterende landen omgezet in buitenlandse deposito's. Gedurende de afgelopen jaren van gestage olieprijsstijgingen – vooral sinds medio 2003 – zijn de deposito's van olie-exporterende landen (landen aangesloten bij de OPEC plus Angola, Egypte, Mexico, Noorwegen, Oman en Rusland) bij banken in Nederland wederom toegenomen (zie grafiek). Deze landen hadden eind vorig jaar voor ruim 14 miljard euro aan deposito's in Nederland uitstaan, ongeveer twee procent van alle deposito's van niet-ingezetenen bij het Nederlandse bankwezen. Het overgrote deel (10 miljard euro) is in handen van OPEC-landen. Zeventig procent van deze deposito's luidt in Amerikaanse dollars en ongeveer vijftien procent in euro's. De (korte) deposito's worden in gelijke mate aangehouden door centrale banken en commerciële banken van de olie-exporterende landen. Voornamelijk de deposito's van commerciële banken zijn sinds de tweede helft van 2005 sterk in omvang toegenomen: van circa 2,5 miljard euro medio 2005 naar 6 miljard euro eind vorig jaar. Olie-exporterende landen hebben overigens bij het Nederlandse bankwezen ook leningen opgenomen. Hierdoor is de netto liquiditeitsverstrekking van deze landen aan Nederlandse banken beperkt gebleven tot ruim 4 miljard euro: OPEC-landen hebben per saldo van 6 miljard euro verstrekt,

WIM GOES (DIVISIE STATISTIEK & INFORMATIE DNB)

Uitstaande deposito's van olie-exporterende landen bij banken in Nederland

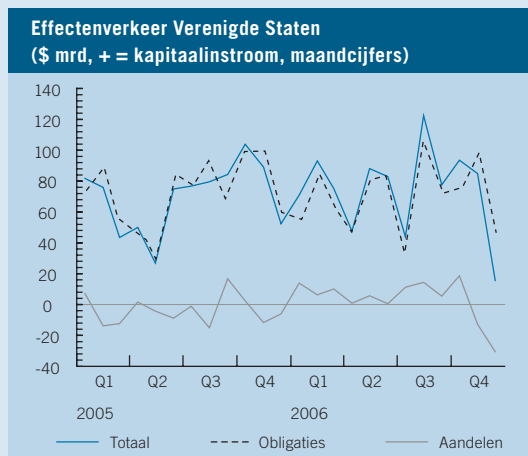

Bron: DNB

terwijl de overige olie-exporterende landen juist 2 miljard euro hebben ontvangen. Naast OPEC-landen worden sommige opkomende economieën eveneens steeds grotere (netto) schuldeisers van banken in Nederland. Zo bedroeg het saldo van vorderingen en verplichtingen tussen India en het Nederlandse bankwezen eind vorig jaar ongeveer 1 miljard euro tegenover slechts 10 miljoen euro een decennium geleden. De nettovordering van China op het Nederlandse bankwezen van 400 miljoen euro is nog enigszins beperkt.

Tanende belangstelling voor VS

De kapitaalstroomcijfers van het Amerikaanse Treasury Department over december geven aan dat de VS als bestemming voor beleggingen aan aantrekkingskracht hebben verloren. Niet alleen was de buitenlandse belangstelling voor Amerikaanse langlopende titels (obligaties en aandelen) uitermate gering, maar ook belegden de Amerikanen zelf veel

Bron: US Treasury Department

in het buitenland. Per saldo resteerde in december slechts een zeer geringe kapitaalinstroom van 15,6 miljard dollar, een forse terugval vergeleken met de 84,9 miljard dollar in de voorgaande maand en veel minder dan het handelstekort van 65,2 miljard dollar in december. Dit is in overeenstemming met de flinke depreciatie van de dollar in deze periode.

Terwijl de Amerikaanse ingezetenen juist zeer veel interesse toonden in Europese aandelen en obligaties, verkochten de Europese beleggers juist massaal Amerikaanse aandelen. Opvallend is tevens dat er vanuit het Caribische gebied, waar veel *hedge funds* geregistreerd staan, een zeer sterke verkoopgolf van Amerikaanse treasuries plaatsvond. Afgezien van de vele miljarden oliedollars die via het financiële systeem in het Verenigd Koninkrijk hun weg vinden, gaat het hierbij veelal om particuliere kapitaalstromen. Officiële stromen laten een stabiel beeld zien. Het gaat hierbij met name om de landen met grote besparingsoverschotten in Azië en het Midden-Oosten, die vaak een op de dollar gericht valutabeleid hebben en trachten de opwaartse druk op de eigen valuta weg te nemen. Landen met grote besparingsoverschotten die willen voorkomen dat hun valuta al te sterk appreciëren, zijn dan ook de belangrijkste financiers van het Amerikaanse lopende rekeningtekort. Particuliere beleggers die meer gericht zijn op rendementsperspectieven laten Amerika evenwel in toenemende mate links liggen. Statistieken van de Europese Centrale Bank laten tegelijkertijd zien dat de internationale belangstelling voor de Eurozone is toegenomen, dit terwijl de lopende rekening min of meer in evenwicht is en er dus geen grote financieringsbehoefte bestaat. Mochten bovengenoemde trends doorzetten, dan ligt er nog een duidelijke appreciatie van de euro tegenover de dollar in het verschiet.

Bron: CBS

Ledental vakbeweging licht gedaald

Eind maart 2006 waren bijna 1,9 miljoen mensen lid van een vakbond. Dat is drie procent minder dan in 2001. Ook bij de twee grootste vakcentrales, de FNV met ruim 1,2 miljoen leden in 2006 en de CNV met 0,3 miljoen leden, is het ledental de laatste vijf jaar licht gedaald.

Het aantal mannen dat lid is van een vakbond neemt af, terwijl het aantal vrouwelijke leden toeneemt. In de afgelopen twintig jaar is het aantal vrouwelijke

vakbondsleden meer dan verdubbeld, van 230.000 in 1985 naar 585.000 in 2006. De sterke groei van het aantal vrouwelijke vakbondsleden hangt samen met de sterk gestegen arbeidsdeelname van vrouwen. In 2006 was een op de drie vakbondsleden een vrouw.

In 2004 was bijna een kwart van de werknemers lid van een vakbond. Deze organisatiegraad is de laatste tien jaar gedaald van 28 procent in 1995 naar 24 procent in 2004. In de periode van 1950 tot 1980 lag de organisatiegraad boven de 35 procent.

De organisatiegraad is bij vrouwen lager dan bij mannen, bij jongeren lager dan bij ouderen, en bij allochtonen lager dan bij autochtonen. De organisatiegraad is dus bovengemiddeld bij de wat oudere mannelijke autochtone werknemers.

Ook de arbeidsduur hangt samen met de organisatiegraad. Werknemers met kleine deeltijdbanen of tijdelijke contracten zijn minder vaak georganiseerd dan werknemers met een vaste voltijdbaan. De organisatiegraad vertoont verder grote regionale verschillen. Noord-Brabant is al minstens tien jaar de provincie met de laagste organisatiegraad. In 2004 was 20 procent van de werknemers in Noord-Brabant lid van een vakbond. De organisatiegraad is het hoogst in de drie noordelijke provincies en Zeeland. Friesland is met 37 procent de provincie met de hoogste organisatiegraad.

Ook tussen de bedrijfstakken bestaan grote verschillen in organisatiegraad. Bij de overheid, in het onderwijs en bij de openbare nutsbedrijven was de organisatiegraad in 2004 weliswaar lager dan in het verleden, maar nog altijd relatief hoog. Ook in de bouwnijverheid zijn veel werknemers lid van een vakbond.